

Artikel ur tidningen Småbrukaren nr 3 2019 skriven av Jonas Wangsten

Man kan tro att skogsbete i stort sett inte finns i Sverige utanför fäbodbruket. Men så är inte fallet. Bo Falk i Hovmanstorp i Småland håller sina djur på skogen. Här berättar han mer om hur han ser på hållbart, ekonomiskt skogsbruk i kombination med betesdjur för extensiv matproduktion:

Kunniga skogsbrukare visste tidigare att bruka skog med god förtjänst trots ringa insatser med mekaniska hjälpmedel. Det viktigaste de gjorde var att nästan bara skörda mogna träd. Träd med en stor diameter och hög virkeskvalitet, vuxet med säg 3 mm årsring, måste för tall stå glest och därmed också medge yngre träd att successivt växa upp. Alltså kontinuerligt hög värdetillväxt.

I en skiktad skog är det inte bråttom att få upp nya träd. De större träden producerar högt värde och trots betestryck kan det tids nog komma upp tillräckligt med även unga tallar. Frodvuxenhet och årsringsbredd hålls tillbaka och viltsmaklighet minskas. Det innebär också att skiktad skog passar bra till övervakad betesdrift. Framförallt är det angeläget att ha vinterbete för att spara vinterfoder. Tilltalade arter är ljung, blåbärs- och lingonris, förutom gräs, halvgräs, örter, en del buskar, svamp och lavar. Numera omfattande vinterskogsbete ökar mina djurs välbefinnande och minskar foderbehovet. Det går också att se på djurens spillning att mina nötkreatur betar betydligt mer än mina hästar. Markbördigheten ökar också markant av bete. Globalt är markpoolen av kol också betydligt större än kolförrådet i träd. Bete vidmakthåller och berikar också mosaiker med ringa trädslag och ökar därmed skogens mångfald och estetik. Skiktning och måttlig täthet ökar också motståndskraft mot storm, brand och insektsskador.

Skogsbete var tidigare mycket omfattande. Det var vanligt att betesdjuren fick gå på skogen och inte hemma på åkrarna som reserverades till annat. 1927 fanns det enligt jordbruksverket 1,5 miljoner hektar betesmarker varav 752 000 hektar skogsbete till att år 2016 sjunkit till 450 000 hektar resp 14 000 hektar skogsbete.

I kombination med utökad fäbodrift har vi med 22,7 miljoner hektar skogsmark plus den övriga betesmarken en stor potential att tillgå. Det finns också lagstöd i detta; Mulbetesrätten och lagen om Ägofred. I den senare står det också så här; "Har betesmarken upplåtits å skogsmark, skall, så länge upplåtelsen äger bestånd, den för skogsmarken gällande skogsvårdslagstiftningen icke äga tillämpning å betesmarken."

FÖRÄDLING AV SKOGEN

Bo Falks största fålla är på 40 hektar. Sen har han två andra fållor om 5 hektar. Fållorna är enkelt elstängslade med en eller två rostfria trådar. Mina djur är nästan alltid ute, berättar Bo. Djuren är mest i stora skogsfållan med måttlig stödutfordring från senare delen av september till början av maj.

– Under förra årets torra sommar blev det utökade skogsbetet räddningen undan torkan. I flera veckor höll de sig mätta där, berättar Bo och fortsätter:

– Skogsbete kan ses som en kraftfull form av lokal förädling av skogen, att ta hjälp av ännu en självorganiserad komponent som skapar något mer, något extra i sin (uroxens) egen hemmiljö. Skyddade i flockar, bördighetsoptimerande flyttningar och skapare av för oss oersättligt fett. Här har vi också optimeringsmöjlig- heten i vårt lands förnybara potential. En stor möjlighet till integrerande förnybarhet och hållbar, storslaget delaktig utveckling. Begreppet Naturkultur innefattar för mig denna helhet, avslutar Bo Falk.